

ČERVEN 1963

ODPOVĚĎ ČESKÉMU SPISOVATELI DOMA

na tak zvané nepříjemné otázky

Josef KOSTELECKÝ

Česko-americký novinář, píšící občas pro Radio Svobodná Evropa, odpověděl těmito řádky na dopis českému spisovateli doma. Nemusíme snad podotýkat, že dopis byl propašován za hranice bez censury. A dvakrát zbytečně by bylo, kdybychom zdůrazňovali, že otiskujeme odpověď Josefa Kosteleckého proto, že s ní souhlasíme:

Za ta léta, co čas od času hovořím v rozhlase Svobodné Evropy o kulturních otázkách, byl jsem vždy toho názoru, že není tak zvaných choullostivých problémů, jakým bych se musil vyhýbat. V rozhovoru i jednostranném, tedy v samomluvě, pravda nade všecko! Kdybych musil pravdu skrývat či obcházet, klamal bych posluchače. Čili, abych to řekl po lopatě: mluvil jsem vždy například s obdivem o dobrých stránkách amerického kulturního života a s lítostí o stránkách stinných. Jen fanatik toho či onoho ražení neuzná takové stinné stránky. A obdiv i lítost, jsou, myslím samozřejmě, když člověk chce hovořit věcně o kultuře svého domova. A Amerika je můj domov.

Snad proto, že jsem v tomto směru byl vždy otevřený, dostalo se mi z domova výzvy, která má být jaksi zatežkávací zkouškou mé upřímnosti a mé svobody mluvit vždy pravdu podle svědomí a vkusu. Cestou necestou do-

stal jsem obšírný dopis od významného spisovatele, žijícího v Československu, který je všeobecně znám a ctěn. Klade mi v tom dopise spoustu otázek, jež se kupodivu víc týkají naší kulturní emigrace na západě a jejích snah, než západní kultury samotné. Pisatel mi dává právo, abych libovolně ocitoval kteroukoli z jeho otázek a odpověděl na ni po rozhlase. To je výzva, kterou nutno splnit nejen z úcty k pisatelově osobnosti, nýbrž také proto, že tento muž mi zřejmě neklade otázky jen za sebe.

Než z jeho dopisu budu citovat aspoň ty nejpalcivější otázky, musím nejdříve aspoň zhruba naznačit, oč pisateli vlastně běží.

Píše, že už od let nikoli pravidelně, nýbrž občas, zejména když je na venkově, poslouchá cizí rozhlasové stanice v českém a slovenském vysílání a že se stále víc a víc zamýšlí, jak naši spisovatelé, malíři, muzikanti, herci a vědci v exilu nazírají vlastně na

své poslání mimo rodnou zemi. Zdá se mu bláhové pokoušet se z ciziny o dialog s kulturními bratry doma, poněvadž takový dialog je neuskutečnitelný a zůstává samomluvou. Je přesvědčen, že my v cizině rozumíme stejně málo kulturní situaci doma jak málo na druhé straně oni rozumějí duševnímu rozpoložení kulturní emigrace v cizině. Několikrát opakuje, že doma ke kulturní emigraci není žádná nenávisť nebo pohrdání, dokonce namnoze ani v kruzích komunistických, pokud, a teď pozor, pokud prý kulturní emigrace se neuchyluje k činnosti, jež je bláhová, ba často směšná a trapná. Za takovou činnost pokládá pisatel snahu konkurovat emigračním uměním v svobodné cizině tak zv. spoutanému umění domácímu, čili: snahu obrozovat kulturně národ z ciziny. A dodává, že ostatně naši za hranicemi nejúspěšnější, se o takovou obrozenou činnost nepokoušejí.

Ale daleko horší podle pisatele je prý snaha některých kulturních emigrantů dávat lekce (ať po rozhlase nebo prý vpašovanými pamflety a časopisy) domácí inteligenci a z ní zejména komunistům, jak se z hlediska marx-leninského dopouštějí přehmatů na kulturu a jejich představitelích. Dodává ironicky, že po takových lekcích zajisté prezident Novotný celou noc nespí, přemýšleje, nemá-li se rychle rozhodnout pro kulturní revisionismus, než si jej vynutí naše inteligence jakousi kontrarevolucí, zosnovanou vlivem emigrantů.

Závěrem říká pisatel, že kulturní emigrace se má už konečně rozhodnout mezi dvěma možnostmi: hrát si na obrozenec v krajanském prostředí a věst ze setrvačnosti žabo-myší vojnu v emigračním ghettu o otázky, jaké už snad ani ji samotnou valně nezajímají - a nebo trvale se zapojit do kulturního

života svých nových domovů a snažit se proniknout. Proniknout k radosti či k závistí emigrace a k radosti či závistí domova, kde prý té závistí je ostatně daleko méně než radosti z našich úspěchů, o čemž svědčí trvalý a vděčný zájem o činnost takových Firkušných, Kubelíků, Voskoců a jiných.

Nuže, jsou tyto otázky tak nepříjemné či choullostivé, že bychom musili váhat na ně odpovědět? Nemyslím. Jsou to možná otázky pro emigraci palčivé, ale takové palčivosti je pln emigrant v cizině jako štvanec na rodné hroudě.

Při vši účtě k osobnosti spisovatelově a při upřímné radosti z toho, že se právě na mne obrátil svými otázkami, musím hned na začátku říci, že si odporuje ve věci základní. Jak to, že za žádných okolností není možný dialog mezi námi a těmi doma, když mě pisatel sám svým dopisem k takovému dialogu vyzývá a když mu vyhovují?

Ale začněme konkrétními otázkami, jež mi proslulý český spisovatel klade. Podle výslovného svolení citujeme z jeho dopisu:

“. . . a tak bych Vám byl povděčen, kdybyste nám vysvětlil, proč na příklad jeden náš spisovatel, opravdu vysoké úrovně, ve své nové francouzské domovině nadobro oněměl jako prosaik a proč to své oněmění chce překlenout filosofickými traktáty, adresovanými nám domů? Nebo ještě bychom rádi slyšeli odpověď na jinou otázku: proč jiný spisovatel-emigrant, který se jaksi již zabydlil v cizině, kde měl svými knížkami úspěch, celá dlouhá léta za stalinské éry nás poučoval z amerického rozhlasu o tom, co je kulturní útisk a co je kulturní svoboda, jako bychom o tom věděli daleko méně než on, nebo, jako bychom za těch pár let pod obří sochou J.V. Stalina nadobro zpitoměli. Vidíte, vážený příteli, jsou věci, kte-

NENI LEPŠÍ FREGATY JAKO KNIHA

Emily Dickinson

Není lepší fregaty jako kniha,
aby nás vzala do dalekých zemí,
ani koně tak rychlého jako stránka
vzpínající se poesie.

Tuto závoru i nejchudší smí překročit,
aniž je nucen platit mýto.
Jak laciný to kočár,
jenž duši lidskou veze!

Přeložila A. Jeníková

rým nerozumím a na které se tedy ptám zcela nezákladně. Rozumím plně případu Bohuslava Martinů, který už za první republiky odešel z důvodů ryze uměleckých do ciziny a zůstal mimo vlast až do své smrti, protože jeho českou hudbu pochopila cizina právě tak, ne-li více, jako domov. Rozumím případu Josefa Šímy, rozumím případu Jiřího Voskovce, Rudolfa Firkušného, Rafaela Kubelíka - ale případům těch ostatních našich umělců a vědců, kteří víc než vědě a umění se věnují v cizině politické propagandě - těmto případům opravdu nerozumím. Chcete-li mi po pravdě odpovědět, přiložte dříve ruku na srdce, a řekněte mi: je politická propaganda těchto umělců a vědců hlavní zdroj jejich příjmů? Neužili by se bez ní? Nepřijala a neuznala by je cizina do té míry, že by se v ní mohli uživit jen svým uměním a vědou? Nač tito lidé myslili a nač spolehali, když se rozhodli po únoru 1948 pro emigraci? Já vím, že Vám už leze krkem stále opakování z Dyka: "... opustíš-li mě nezahynu, opustíš-li mě zahyneš!" Nicméně - uvědomil si na příklad náš spisovatel, když se rozhodl opustit domov, co všechno riskuje právě jako spisovatel? Proč je pořád vázán

s námi doma jakousi pupeční šňůrou, i když nám už nemůže rozumět jako my nemůžeme rozumět jemu? Ne, není opravdu u nás ke kulturní emigraci žádné zahořklosti, spíše naopak - pokud tato emigrace nám stůj co stůj nechce připomínat jako svou mravní výsadu, že my jsme v rejži a ona . . . ve svobodě, nebo v něčem, co je nějak se svobodou zpřízněno."

Vážený pane, jen nerad a také opravdu nezákladně, musím sám začít otázkou: jak to že v pohnutém roce 1963 významný, bezúhonný a prokazatelně statečný český spisovatel je znepokojen něčím tak malicherným pro svět i národ jako je problém asimilace a životní orientace v naší kulturní emigraci? Věřím rád, že ve vás a přemnohých vašich družích není žádné zášti k nám. Ale zajisté ne také tolik lásky, abyste se nad námi zamýšleli při všech svých vlastních svízeli. Četl jsem několi-krát v současné domácí poesii a historické próze alegorické a symbolické zamýšlení nad emigrací a to zamýšlení bylo plné něhy, byt' melancholické. Odkud se vzala tato inspirace? Zajisté ne z myšlenky, že jsme národ emigranta Komenského. Nebo z obdivu k virtuositě takového Rudolfa Firkušného, kterého si snad někdy vyslechnete z gramofonových desek. Jestli si snad někdo z nás v exilu trochu samolibě vykládal obdobné zjevy egocentricky, hluboce se mýlil. Tyto náměty a také váš dopis, vážený pane, pramení prostě z toho, že i vy jste emigranti sui generis, i když žijete doma. Neděláte ve svém dopise velký rozdíl mezi kulturními našinci v cizině, pokud se uplatnili, a při tom každý jednotlivý případ, jak je uvádíte, je jiný. Tak třeba Martinů odešel už v mladých letech do ciziny z mnoha a mnoha osobních důvodů, ne snad jen proto, že mu cizina

začla rozumět dříve než domov. Proč se Firkušný po osmačtyřicátém roce nikdy nevrátil do Prahy, je snad dost srozumitelné, ale mohu se ho na to zeptat, až se s ním setkám a pak vám o tom nějak dám vědět. Rafael Kubelík je přece politický emigrant par excellence, kdežto Josefa Šímu za emigranta vůbec nelze pokládat. Vytykáte jednomu vynikajícímu spisovateli, který odešel do ciziny, že se mimo domov jako prozaik nadobro odmlčel. Tomu zase já nerozumím. Byl jste to, tuším, právě vy, kdo kdysi v odmlčení Otakara Březi-ny viděl stejně hrdinský akt jako v jeho mohutné tvorbě, jež trvala pouhá čtyři léta. Nechcete rozumět spisovateli, který začal mluvit z ciziny k domovu za odporného procesu se Slánským a spol., kdy nikdo z vás mluvit nesměl a ani nemohl. Jest jen jedna otázka, na niž vám nehodlám odpovědět s ohledu k intelektuálům doma, nikoli k těm za hranicemi. Je to otázka po vztahu mezi naší existencí a charakterem. Tato otázka je nemístná a zlobná. Myslím, že bychom zabředli bůhví kam, kdybych měl reagovat na vaši řeč o provaze v domě oběšenově. Mám vážnou pochybnost, že se obrátíte ke kulturní emigraci svým dopisem. Mluvíte tím listem především k sobě. Radíte nám asi ve smyslu: zemřete a živi budete! Ale to je patrně v malých obdobách především problém váš! Je opravdu až s po-
divem, jak vám imponuje jen ten na-
šinec, který se v cizině proslavil. I ta-
dy musí být v pozadí jakýsi motiv do-
mácí problematiky, nikoli emigrační.
Připomínáte mi dilema jednoho z vel-
kých našich literárních kritiků - Hu-
berta Gordona Schauera, který se ptal
v roce 1886, zda náš národní zápas není
v podstatě bez naděje a bez účelu a zda
naši nejnadanější jedinci by se neměli
poněkmit a tak hovořit jedním z 30 svě-
tových jazyků k širokému světu. To byl

ovšem národní nihilismus a filosofie se-
bevraždy. Nepodezírejte mě, že spásu
vidím v emigraci, která, jak říkáte, ne-
chce přet'at svou pupeční šňůru s do-
movem. Já prostě pojem emigrace roz-
šiřuji. Jen v zemích za železnou oponou
mají lidé tak roztočivý názor na do-
brovolné a nedobrovolné emigranty. Ko-
lik velkých irských spisovatelů žije
vlastně v Irsku? Ne mnoho. Kolik ame-
rických umělců žije mimo Spojené stá-
ty? Napočítali bychom jich desítky a
desítky. Největší žijící dánský spiso-
vateľ Axel Sandemoose žije trvale v
Norsku, poněvadž se tam cítí svobod-
nější než doma, a nikdo se v Dánsku
nad tím nepozastavuje. A naopak vnuk
velkého Gauguina, malíř Paul René
Gauguin, taktó norský občan, žije trva-
le v Dánsku, poněvadž v Norsku ne-
mohl prý nalézt životní sebekázeň, kte-
rou potřebuje ke své tvorbě. Mohl bych
pokračovat do nekonečna.

A teď' další citát z vašeho dopisu:

"Tuhle se mi dostal do rukou nějaký
sborník politicko-kulturní, vydávaný e-
migrací. Věřte mi, že jsem dostal vztek.
Tam v seznamu autorů najdete Ame-
ričany, Poláky, Francouze, naše nezná-
mé emigranty a zase naše domácí zná-
mé i méně známé spisovatele, z nichž
samozřejmě nikdo nedal svolení k pře-
tisku básní, povídek a asseyů. A celý
ten sborník je komponován výhradně
politicky pod heslem: at' žije revisioni-
smus! Ta změt' skutečných přispivatelů
a přispivatelů nedobrovolných má pro-
kázat, jak pravdivé a moudré jsou po-
litické názory redakčních radů o našich
komunistech a o celé naší domácí situa-
ci. Je to, jako by pensistovi, který na
krok neopustí svůj byt na venkově, vy-
kládal v dopise jeho pražský bratra-
nec, co se u něho doma děje. Má otáz-
ka zní: pokládá naše kulturní emigrace
podobné podniky za záslužné? a jestli
ne, proč neokřikne vydavatele a ne-

TAK VŠECHNO ZTRATIVŠE . . .

Josef Čermák

Jak hadi svlékáme se z pohodlí domova,
z hedvábí ilusí, v němž se tak krásně snilo,
že pravda zvítězí (věčná i dobová),
i kdyby násilí si vesmír podmanilo.

I teplo domova, jímž jsme se přihrývali
jak teplou peřinou v půlnocích mrazivých
kdy větry zoufalství se všech stran dutě vály
jak kdyby prudký vír se v středu země zdvih

už z póru vyprchalo, jako dech z mrtvých plic
a máje včerejší nám památkem voní
a horký, marný stesk jde s námi do ulic
a buší na srdce jak divé stádo koní.

Jak stromy na podzim, když listy opadaly,
stojíme před sebou a před svým Bohem nazí,
kráčíte pokorně ke kříži v matné dáli
po zemi zemdlené, jež jako kobka mrazí.

Však z bídy svojich dní stavíme nové chrámy
a nové pevniny hněteme z šedi moří,
tajemná souhvězdí nám září nad horami
a v štolách věčnosti nám nová slunce hoří.

Tak všechno ztrativše, zas všechno nalézáme,
v hře stínů prchavých se nové světy rodí,
i půlnoc nejhlubší se v prismu rána láme
a k mysu naděje zas vyplouvají lodí.

zabrání vycházení podobných tiskovin, jež pod záštitou hlubokých mravních zásad a širokých, dlouhých a bystrozrakých znalostí - nejsou ani příliš početné ani příliš moudré?"

Znám sborník, o kterém píšete, a z něhož pouze jedno číslo se vám dostalo do ruky. Kdybyste četl víc čísel, měl byste asi ještě větší dopal, ale také byste poznal podle zaslaných a otištěných dopisů, kolik lidí s politikou linií a praksí tohoto časopisu nesouhla-

si. Tak tedy sborník byl z řad kulturní emigrace okříknut. Ale zastavit jeho vydávání nikdo nemůže a ani nechce. Kdyby tohle bylo v demokracii možné a tak lehké, byl by zastaven v pondělí časopis, který se nelíbí mně, a ve středu zase jiný list, který mi mluví z duše. Souhlasím dále s vámi, že v emigraci se často rozmůže podivná mentalita, kterou za poslední války kdosi z našinců v Anglii nazval emigrantštinou. Je to směs věčné podrážděnosti, falešného se-

bevědomí, malichernosti a pathosu, jenž může být někdy směšný a jindy trapný. Ale takovou emigrantštinou může ochotet i emigrant, to jest cizinec, ve vlastní rodné zemi. Nevím, proč se také hněvat na ty, kdož se pokoušejí o imitaci našeho národního obrození v řídoučké krajanské obci. Někdy je to snad dětinské, jindy tragické nebo tragikomické, ale občas dokonce významné. Toto nenárodné nadšení v minulosti na příklad způsobilo, že Havlíčkovy satiry vyšly v české čtvrti Chicaga, když doma vyjít nemohly. Ne, nedělal bych na vašem místě demarkační čáru mezi vámi a námi. Máme víc společného, než si chcete přiznat, a jestliže snad

nerozumíme my tisíce a jedné věci z dějů v dnešním Československu a vy možná z dějů na Západě, neznamena to, že v mnohém a přemnohém nemůžeme smýšlet shodně. Moderní lidé podle současných filosofů a sociologů jsou smutnější a osamělejší než jejich otcové a dědové. I váš dopis je znamením takového osamění a smutku. A tak myslím, že není nutné přetínat žádné pupeční šňůry a snažit se nevzpomínat, zapomenout a začínat jaksi znova ve jménu . . . čeho? To, vážený pane, neříkáte ve svém dopise. Přejeme vám vše dobré na vaší trudné pouti - a vy patrně nám také. A za to díky!

“NECHOĎ, KAM TĚ NEZVOU”, ANEB:

VÝZVA PRAŽSKÉHO REŽIMU KULTURNÍMU EXILU

Ivan Herben

Ve stanovách SVU i na dopisních papírech je vytištěno, že SVU je organizace nepolitická. Ale co je dnes, kdy stojíme oběma nohama ve studené válce, politické a co je nepolitické? Komunisté dokázali, že každý litr mléka v kravském vemení je vrcholné politikum. Jak by tedy otázky kulturní, problémy kulturních tradic a literární projev - jak by mohly být nepolitické? Redaktor ZPRÁV SVU vítá iniciativu několika členů, kteří upozornili na to, že všichni členové SVU by měli být obeznámeni pokud nemají příležitost číst pražský režimistický tisk - s útokem “Kulturní tvorby” na intelektuální exil. Jakýsi Jiří Šotola, kterého “rodná strana” povýšila z žurnalistického písálka na vrcholného intelektuála a spisovatele, jakýsi Jiří Šotola napsal do jmenovaného časopisu článek pod názvem: “Nechod’, kam tě nezvou”.

V českém přísloví se říká: At’ se neškrabe, koho nesvrbí. Nás svrbí. Protože víme z bezpečných pramenů, že Šotolův článek, ačkoli se v něm nevyskytuje jméno SVU, je psán proti nám. Ostatně: režimistický tisk v ČSSR se ještě neodvážil zaznamenat - ani polemicky - že ve svobodném světě exi-

stujeme. Proto zaměřil Šotola svůj útok jinam. A proto my ocitujeme pouze to, co se nás týká. Kulturní agitpropčík píše:

“Nápadně zvýšenou pozornost věnuje poslední dobou otázkám československé kultury a umění nejenom západní buržoasní tisk, ale i ony už víceméně ku-

riosní trosky našich poúnorových emigrantů, různé jejich rozhlasové relace, časopisy ap. Vše je celkém nezajímavé a samoúčelně nedůležité, nicméně pozoruhodné se to zdá být z dvojího hlediska: jednak proto, že ony zbytky emigrace zřejmě už vůbec nemohou žít vlastním kulturním životem, vyvíjet alespoň poněkud životaschopnou vlastní tvořivou energii v kultuře a v umění, a tedy stále žijí obráceny jako Lotova žena a chtějí nechtíc zvědavě a zakyse sledují, co kdysi pateticky opustily a co dnes nenávidí: čímž se dostávají do situace věru absurdní a trapné."

To je první odstavec Šotolovy agitky. Rád bych konstatoval, že ony "kuriózní trosky našich poúnorových emigrantů" vypadají takto: SVU má dnes ve svých řadách na 200 universitních profesorů jen v USA. A v Evropě je několik "světových es", jako je na příklad Zdeněk Kopal v astronomii nebo dr. Egon Kodíček z Cambridge university. Ty naše exilové trosky vypadají tak, že na příklad prof. Václava Hlavatého prosila Karlova universita o spolupráci na jakémsi matematickém problému, že řada členů SVU byla pozvána do Moskvy, do Varšavy, do Sofie přednášet - jen do Prahy nebyli pozváni. Rafaela Kubelíka, Rudolfa Firkušného, nebožtíka Boh. Martinů a Jarmilu Novotnou prosili pražští agenti na kolenou, aby se vrátili domů nebo aspoň zajeli do Prahy koncertovat a nahrát nějakou tu gramofonovou desku . . . tak tedy vypadají ti poúnorové trosky našich emigrantů - když ani nechceme hovořit o těch mladých vědcích a umělcích, kteří dnes mají v americkém a svobodném světě jméno, zvující čtrnáctikarátovým zlatem. (Karel Husa, český skladatel, dostal právě Guggenheimovu nadaci, což je nejvyšší uznání, jakého se může v USA umělci

dostat.) Potud komentář k prvnímu odstavci "domácí úlohy" soudruha Šotoly. Vynecháváme z jeho článku 24 řádek, útočících na revue "Svědectví". Redaktor ZPRÁV ví z četných hovorů i z korespondence, že snad nikdo v SVU nesouhlasí s postojem "Svědectví", ale proto jsme šli do svobodného světa, abychom mohli mít každý svůj názor. Respektujeme názor "Svědectví" (a jeho protektorů), i když si myslíme, že neslouží naší věci. Soudruh Jiří Šotola pokračuje:

"Dotyční "spasitelé" by se snad raději měli smířit s tím, že v naší kultuře se vskutku mnoho děje a mění, ale že je to proces změn, který nyní právě rychleji a důsledněji vede ke kultuře socialistické, k umění socialistickému - tedy k něčemu, co jejich názorům a perspektivám je bytostně nepřátelské . . . A tedy že i své sympatie naznačují a vzkazují na docela špatnou adresu. Jsme lidé zdvořilí (sic!), v tomto případě ale nelze nevzkázat emigrantům, že si budeme svou kulturu a své umění nadále dělat bez nich, bez ohledu na jejich vnučování se (hle: ta čeština!) bez použití jejich receptů a rad."

Nejsme tak krátkozrací, abychom nevěděli, že si v ČSSR budou dělat svou kulturu a umění bez nás. Ovšem nebudou si to dělat bez příkazů a dovolení "rodné strany". Víme také z druhého sjezdu spisovatelů, že po mnoho let byl šéfem československé kultury, umění a vědy jakýsi negramota, dosazený Stalinem, který byl Němec a nenaučil se ani česky. A víme také, že nedávny diktátor kultury Hendrych byl "ponížen" na správce JZD, a musel jet do Moskvy, aby se naučil, jak v zemi vynálezců ruchadla, bratranců Veverků, se to dá zorat.

Proč se tak podrobně zabýváme těmito výplody soudruha Šotoly? Protože je to polemika s SVU. Do ČSSR dochá-

zejí ZPRÁVY SVU a prodávají se dokonce na "černém trhu" — a kolují mezi lidem. Naši členové, kteří se účastní mezinárodních vědeckých kongresů v Evropě a v USA, psali redakci ZPRÁV, že čs. delegáti, pokud měli odvahu s nimi mluvit, byli dobře informováni o SVU. Někteří dokonce citovali doslovně naše ZPRÁVY. Zájem o ZPRÁVY nám potvrdili také inteligentní krajané, vracející se z návštěv v ČSSR.

Máme tedy právo považovat vývody soudruha Šotoly za úspěch SVU, i

když nás nejmenuje. Režim nemůže přece přiznat, že ve svobodném světě existuje přes 600 vědců a umělců, kteří proti komunistům udržují věčný oheň svobodné čs. kultury. Šotola nadepsal svou "domácí úlohu" "Nechod kam tě neznou". ZPRÁVY SVU nebudou chodit nadále k soudruhovi Šotolovi a jemu podobným, ale k československým lidem. Ti je vítají, rádi čtou a berou si z nich poučení — co ztratilo Československo tím, že vyhnalo ze země na 60,000 exulantů.

MASARYKOVA KNIHA O DOSTOJEVSKÉM

Třetí díl "Rusko a Evropa"

Sestry Masarykovy, dr. Alice a paní Olga založily před několika roky "Masaryk Foundation Trust" jehož účelem je podle základní listiny "sebrání a vydávání spisů Masarykových, nebo členů jeho rodiny, k rozšíření vědomostí o zásadách, které Masaryk považoval za nezbytné pro zdravou a pokrokovou demokracii."

Zdá se, že hlavní podnět k založení této vydavatelské společnosti přišel roku 1959, když jistý cizí diplomat vyvezl z Československa a odevzdal dr. Alici Masarykové rukopis Masarykův — třetí díl jeho díla "Rusko a Evropa". Historie tohoto rukopisu stojí věru za zmínku. T. G. Masaryk nazval tento třetí díl "Dostojevský", protože na jeho díle se snažil zachytit a vyložit ducha a duši Ruska, jak správně napsal dr. Ladislav Radimský po přečtení rukopisu, a pokračoval: "Masaryk studuje především Dostojevského a jeho vztah k jiným postavám ruského a evropského písemnictví, na příklad k Puškinovi, Turgeněvovi, k Tolstému a Gorkému." Originál Masarykova rukopisu je německý, neboť Masaryk měl tehdy (to

jest krátce před první světovou válkou) nabídku od německého nakladatele. Proto psal "Dostojevského" přímo německy. Přes válku byl rukopis dobře schován. Proč nevyšel mezi rokem 1918-1937, může si snadno domyslet ten, kdo ví, že prezident Masaryk se vytrvale bránil vydávání (i znovuvydávání) svých starších prací: stále sliboval sobě i přátelům, že se k nim vrátí, popraví je nebo dokonce přepracuje.

A tak konečně nyní, více než po padesáti letech, spatří Masarykovo dílo světlo světa, a to v anglickém překladu, když se edičních a redaktorských povinností podjal profesor ruské literatury na Cornell University dr. Jiří Gibian (člen SVU) - ovšem s několika pomocníky, zejména pokud jde o revisi překladu z němčiny do angličtiny. Nákladné Masarykovo dílo vydá "Masaryk Foundation Trust", jehož členy jsou dr. Václav Hlavatý (první předseda SVU), dr. Svatava Pírková - Jakobsonová z Harvardské university (členka SVU), pí. Ruth Crawford Mitchell z Pittsburghu, Rev. Dr. Kenneth Miller, předseda American Relief for Czechoslovakia za II. světové války a právník dr. John Tábor, člen státního kabinetu v Pennsylvánii.